

การพัฒนารูปแบบการประเมิน RENU
เพื่อประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ
The Development of RENU Evaluation Model for The Project Evaluation of
Student's Arts and Crafts Competition National Level

สิรินธรนิชา ดีทุ่ง¹, เอี่ยมพร หลินเจริญ², สายฝน วิบูลย์รังสรรค์³ และ ชำนาญ ปาณาวงษ์⁴

Sirinnicha Deethung¹, Aumporn Lincharoen², Saifon Wiboonrungsangk³

and Chamnarn Panawong⁴

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

Faculty of Educational, Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ¹orasad64@nu.ac.th

Received May 18, 2025; Revised July 18, 2025; Accepted July 23, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และองค์ประกอบของการประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ และ 2) พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการประเมิน RENU โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ภายใต้กรอบแนวคิดการประเมิน 4 แนวทาง ได้แก่ การประเมินเชิงโน้มน้าวสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบาย การประเมินชิปป์ การอภิमानผลการประเมิน และการประเมินเชิงผสมผสาน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย และกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติของโครงการ รวมทั้งสิ้น 19 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง 2) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3) แบบสังเคราะห์องค์ประกอบ และ 4) แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. โครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนดำเนินการต่อเนื่องมานานกว่า 100 ปี โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะผู้เรียนและส่งเสริม Soft Power ผ่านผลงานนักเรียน อย่างไรก็ตาม โครงการยังขาดรูปแบบการประเมินที่ชัดเจน ทำให้ขาดสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเชิงนโยบาย รูปแบบการประเมินประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของการประเมิน 2) ผู้ประเมิน 3) มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้

4) วิธีการประเมิน 5) แหล่งข้อมูล 6) การแปลผลการประเมิน 7) การรายงานผล 8) Meta-Evaluation และ 9) การนำผลไปใช้ประโยชน์

2. ผลการตรวจสอบรูปแบบการประเมิน RENU พบว่า มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการประเมิน RENU อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ พบว่า รูปแบบการประเมิน RENU ที่พัฒนาขึ้นช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายของโครงการสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินที่เข้าถึงสารสนเทศอย่างถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงระบบของการพัฒนาโครงการ ทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ การเข้าถึงข้อมูลที่มีคุณภาพผ่านการประเมินเชิงระบบนี้ ช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการโน้มน้าวเชิงนโยบาย และสนับสนุนการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งนำไปสู่การปรับเปลี่ยนนโยบายให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายอย่างแท้จริงและยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ; รูปแบบการประเมิน RENU ; โครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ

Abstract

This research aimed to: 1) investigate current conditions, challenges, and key components of Project evaluation The Student Arts and Crafts Project Competition National Level, and 2) develop and validate the RENU evaluation model. Using Research and Development methodology, the study integrated four evaluation approaches: Advocacy and Policy Change Evaluation, CIPP Model, Meta-Evaluation, and Mixed Methods Evaluation. Nineteen policy stakeholders were selected through purposive sampling. Research instruments included semi-structured interviews, expert reviews, component synthesis forms, and manual evaluation forms. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis. The research results were found as follows;

1) The results indicated that the Arts and Crafts Project, implemented for over 100 years, aims to develop student skills and promote national soft power. However, it lacks a structured evaluation framework to inform policy decisions. The developed RENU model comprises 9 components: 1) evaluation objectives, 2) evaluators, 3) standards/indicators, 4) methods, 5) data sources, 6) interpretation, 7) reporting, 8) meta-evaluation, and 9) utilization of results.

2) Validation confirmed the model's high quality in accuracy, appropriateness, and feasibility, with the accompanying manual rated as highly suitable

The RENU evaluation model provides policymakers with an effective tool for accessing accurate, credible, and systemically aligned information for project evaluation. It enables the collection and interpretation of high-quality data that reflect the systemic goals of project development at both local and national levels. Through this systems-based evaluation approach, the model enhances policy advocacy and supports evidence-based decision-making, ultimately contributing to policy adjustments that genuinely address the needs of stakeholders and foster sustainable, meaningful change.

Keywords: Model Development; RENU Evaluation Model; The Student Arts and Crafts Project Competition National

บทนำ

โครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2455 ภายใต้กระทรวงธรรมการ (ปัจจุบันคือ กระทรวงศึกษาธิการ) ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมด้านการฝึกทักษะการทำงานแก่เยาวชนให้สามารถประกอบอาชีพได้ และลดการสอบเข้าทำงานเป็นเสมียน (The Office of the Basic Education Commission [OBEC], 2018) โครงการนี้ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แบ่งออกเป็น 3 ยุคหลัก คือ ยุคเริ่มต้น (พ.ศ. 2455–2466) เน้นการประกวดและจำหน่ายสินค้า ยุคที่สองการฟื้นฟู (พ.ศ. 2491–2516) เริ่มจัดงานในระดับภูมิภาค และยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2527–ปัจจุบัน) มีการจัดการแข่งขันระดับชาติ และปรับแบ่งเป็น 4 ภูมิภาคด้วยกิจกรรมและรูปแบบเดียวกัน (OBEC, 2019; OBEC, 2020) ปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยมีเป้าหมายเพื่อ 1) สืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6), 2) พัฒนาทักษะนักเรียน และ 3) สร้างเวทีแสดงศักยภาพและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แม้โครงการมีคุณูปการต่อวงการการศึกษา แต่ยังขาดรูปแบบการประเมินที่เป็นระบบ ส่งผลให้ไม่สามารถติดตามผลการดำเนินงานและขาดสารสนเทศที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย (OBEC, 2020) ซึ่งการประเมินโครงการนั้นถือเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของโครงการ (Buosonte, 2007; Patton, 2011)

เพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินที่ตอบสนองต่อบริบทของโครงการ ผู้วิจัยได้ศึกษาและบูรณาการแนวคิดหลักทางการประเมิน 4 แนวทาง ได้แก่ ได้แก่ 1) การประเมินเชิงโน้มน้าวสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง

นโยบาย (Advocacy and Policy Change Evaluation: APC) (Gardner & Brindis, 2017; Wimbush et al., 2012; Tsui et al., 2014) 2) การประเมินชิปป์ (Stufflebeam, 1970; Stufflebeam & Zhang, 2017) 3) การประเมินแบบผสมผสาน (Mixed Methods Evaluation) (Caracelli & Greene, 1997, อ้างใน Buosonte, 2012) และ 4) การอภิปรายผลการประเมิน (Meta-Evaluation) (The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation [JCSEE], 2011) โดยผสานแนวคิดความน่าเชื่อถือ ความครอบคลุม การมีส่วนร่วม และการโน้มน้าวสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงจากผู้กำหนดนโยบาย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัย พบว่ายังไม่มีรูปแบบการประเมินที่ออกแบบเฉพาะสำหรับโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ที่สามารถสะท้อนลักษณะเฉพาะของโครงการ และใช้ผลการประเมินเพื่อขับเคลื่อนนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการประเมิน RENU (Research Evaluation Naresuan University) เพื่อประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ โดยบูรณาการแนวคิดการประเมิน 4 แนวทาง เพื่อให้สามารถประเมินโครงการได้อย่างลุ่มลึกและนำไปใช้ประโยชน์ในระดับนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความวิจัยนี้ จะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายของโครงการได้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมให้ข้อมูลและมีส่วนร่วมในการประเมินอย่างลุ่มลึก ผ่านการใช้วิธีการผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้ข้อมูลเชิงลึก พร้อมกระบวนการ Meta-Evaluation เพื่อยืนยันความถูกต้องของผลการประเมินผลลัพธ์ที่ได้จึงมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานในการโน้มน้าวสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบายส่งผลให้โครงการสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และองค์ประกอบของการประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการประเมิน RENU เพื่อประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการประเมิน RENU เพื่อประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการพัฒนารูปแบบได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีทางการประเมิน อ้างอิงจากแนวคิดหลักทางการประเมินจำนวน 4 แนวคิด ดังนี้

1.1 แนวคิดรูปแบบการประเมิน CIPP อ้างอิงแนวคิดของ Stufflebeam & Zhang (2017) โดยเน้นการใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อสรุปคุณค่าของโครงการในภาพรวมผ่านการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ (1) บริบท (Context) (2) ปัจจัยนำเข้า (Input) (3) กระบวนการ (Process) และ (4) ผลผลิต (Product)

1.2 แนวคิดการประเมินเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Evaluation) อ้างอิงแนวคิดของ Caracelli & Greene (1997) อ้างใน Buosonte (2012) โดยใช้รูปแบบ Triangulation Design ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในช่วงเวลาเดียวกัน แล้วนำมาสังเคราะห์เปรียบเทียบร่วมกัน เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลาย ครบคลุม และแม่นยำมากยิ่งขึ้น

1.3 แนวคิดการประเมินเพื่อโน้มน้าวและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบาย (Advocacy and Policy Change Evaluation) อ้างอิงแนวทางของ Wimbush et al. (2012) ซึ่งเสนอขั้นตอนการประเมินเชิงโน้มน้าวสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบาย 7 ขั้นตอน และมิติการประเมินเชิงโน้มน้าวของ Gardner & Brindis (2017) 4 มิติ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ เพื่อใช้วิเคราะห์ประสิทธิผลของนโยบาย และขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ

1.4 แนวคิดการอภิปรายผลการประเมิน (Meta-Evaluation) เน้นการประเมินคุณภาพของผลการประเมิน เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ และสามารถนำผลประเมินปรับปรุงโครงการได้จริง โดยอิงตามมาตรฐานการประเมิน 5 ด้านของ The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (JCEE, 2011) ได้แก่ (1) มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ (Utility Standards) (2) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) (3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) (4) มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) และ (5) มาตรฐานด้านความรับผิดชอบต่อการประเมิน (Evaluation Accountability Standards)

ประเด็นที่สังเคราะห์	แนวคิดการประเมินที่นำมาวางรูปแบบการประเมิน RENU			
	CIPP (Stufflebeam et al., 2017)	Mixed Methods Evaluation (triangulation design) (Caracelli and Greene, 1997)	APC (Wimbush 2012) และ (Annette Gardner และ Claire Brindis, 2017)	META - Evaluation (JCEE, 2011)
แนวคิดสำคัญ	ประเมินครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินโครงการ	ใช้วิธีการหลายแหล่งในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายและแม่นยำ	สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบาย โดยใช้หลักฐานจากการประเมิน เพื่อผลกระทบทางสังคม	ตรวจสอบคุณภาพการประเมินเพื่อให้ผลลัพธ์สอดคล้องกับมาตรฐานและน่าเชื่อถือ
ข้อดี	1.ครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินโครงการ 2.ช่วยให้ผู้บริหารมีข้อมูลเชิงประจักษ์	1.การใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งและหลายวิธีทำให้ผลลัพธ์มีความแม่นยำและครอบคลุม 2.เพิ่มความน่าเชื่อถือของสารสนเทศจากหลายมุมมอง	1.เน้นการประเมินเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบายโดยใช้หลักฐานที่เชื่อถือจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง 2.ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่มีผลกระทบต่องสังคมหรือกลุ่มเป้าหมาย	1.มุ่งเน้นการประเมินคุณภาพของงานประเมิน ทำให้ผลลัพธ์มีความน่าเชื่อถือสูง 2.ใช้มาตรฐานการประเมินโครงการที่ชัดเจนในการประเมิน
ข้อจำกัด	ใช้เวลาและทรัพยากรมาก: การประเมินที่ครอบคลุมทุกด้านต้องใช้เวลาและทรัพยากรสูง มีความซับซ้อนในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล	ต้องใช้เวลาและทรัพยากรในการรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งและหลายวิธี และการประเมินต่างแหล่งหรือค่าวิธี อาจมีผลประเมินที่ขัดแย้งกัน	กระบวนการประเมินอาจซับซ้อนและใช้เวลานาน มีการประสานกับหลายฝ่าย 2. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายอาจมีความละเอียดอ่อนและยากต่อการวิเคราะห์	1.ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ลึกซึ้งในกระบวนการประเมิน ซึ่งอาจทำให้มีต้นทุนสูง และใช้เวลานานในการวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบแนวคิดสำคัญข้อดีและข้อจำกัดของสาระทางการประเมินที่นำมาวางรูปแบบ

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าแนวคิดทางการประเมินที่นำมาใช้ในการยกร่างรูปแบบการประเมิน RENU แต่ละแนวคิดมีแนวคิดสำคัญและข้อดีที่สามารถเสริมซึ่งกันและกันเพื่อชดเชยข้อจำกัดของแต่ละแนวคิด

2.แนวคิดการพัฒนารูปแบบการประเมินโครงการ

Phromchui (2020) ได้ให้องค์ประกอบของรูปแบบการประเมินไว้ดังนี้ 1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน 2. ตัวแปร/ประเด็นที่ศึกษา/ตัวบ่งชี้ 3. แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล 4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล 6. การวิเคราะห์ข้อมูล และ 7. เกณฑ์ในการตัดสินการประเมิน

Buosonte (2007) ได้ทำการพัฒนารูปแบบรูปแบบการประเมินนเรศวร ประกอบด้วย 1. ทฤษฎีการประเมิน: ทฤษฎีภายในการประเมิน และทฤษฎีภายนอกการประเมิน (กำหนดคุณค่าสิ่งที่มุ่งประเมิน ตัวนักประเมิน ความรู้จากสิ่งที่ประเมิน) 2. รูปแบบ 3. แนวทางการประเมิน

Kwan-naen (2015) การพัฒนารูปแบบการรู้คณิตศาสตร์ รูปแบบประเมิน จำนวน 8 องค์ประกอบ คือ 1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน 2. สิ่งที่มีมุ่งประเมิน 3. วิธีการประเมิน 4. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมิน 5. เวลา/สถานที่ประเมิน 6. การจัดเก็บข้อมูลการประเมิน 7. เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน และ 8. การเขียนรายงานการประเมิน

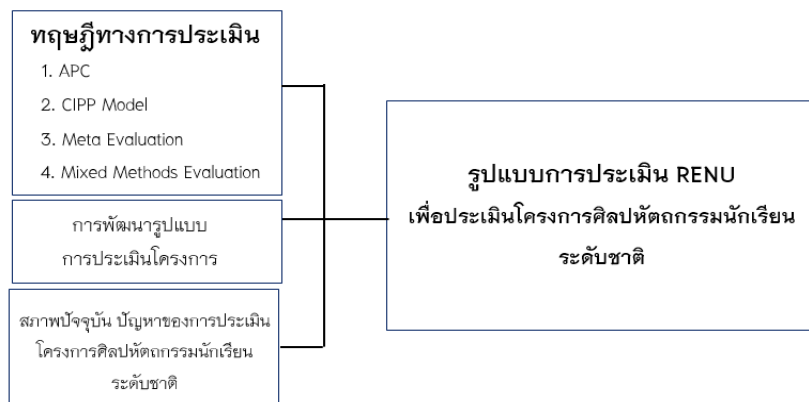
Wongraksaa (2019) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินหลักสูตรการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี: การประยุกต์ใช้การประเมินพหุแนวคิด ซึ่งมีองค์ประกอบของรูปแบบการประเมินประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. วัตถุประสงค์และการออกแบบการประเมิน 2. วิธีการประเมิน 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล 4. การวิเคราะห์ข้อมูล 5. รายงานผลการประเมิน และ 6. การให้ข้อมูลป้อนกลับ

Labbunkham (2017) การพัฒนารูปแบบการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสำหรับคณะวิทยาศาสตร์ป่าไม้ของมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว จำนวน 6 องค์ประกอบ คือ 1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน 2. สิ่งที่มีมุ่งประเมิน 3. ตัวบ่งชี้การประเมิน 4. วิธีการประเมิน และ 5. รายงานผลการประเมิน และ 6. ผู้ให้ข้อมูลในการประเมิน

จากการศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการประเมิน สรุปได้ว่าองค์ประกอบของการประเมินโครงการ ประกอบด้วย 1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน 2. ผู้ประเมินโครงการ 3. มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ 4. วิธีการประเมิน 5. แหล่งข้อมูลในการประเมิน 6. เกณฑ์การประเมินโครงการ 7. การรายงานผลการประเมิน 8. Meta –Evaluation และ 9. การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

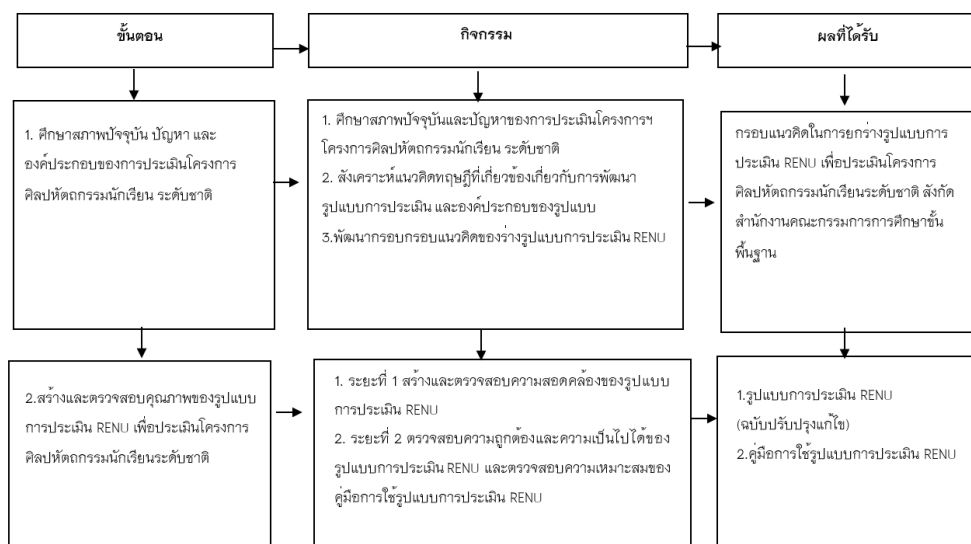
กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการประเมิน RENU เพื่อประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ได้ใช้ทฤษฎีทางการประเมิน 4 แนวคิดหลัก แนวคิดการพัฒนารูปแบบ และบริบทของโครงการ มาพัฒนารูปแบบโดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) พื้นที่วิจัยคือโรงเรียนและหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งงานวิจัยนี้ได้รับการรับรองโครงการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 โดยคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตามใบรับรองหมายเลข IRB No. P2-0453/2566 ณ วันที่ 15 มกราคม 2567 มีขั้นตอน ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงขั้นตอนการวิจัย

จากภาพที่ 3 จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนการพัฒนาแบบการประเมิน RENU เพื่อประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และองค์ประกอบของการประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาได้แก่ เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย และกลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติของโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ จำนวน 19 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างฯ ลักษณะของเครื่องมือเป็นคำถามปลายเปิดในประเด็นสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ใช้องค์ประกอบของการประเมินโครงการสร้างประเด็นคำถาม หากคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการบริหารโครงการฯ ผู้เชี่ยวชาญทางการวิจัยและประเมินทางการศึกษา รวมจำนวน 5 คน ค่าเท่ากับ 0.80 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ช่วงวันที่ 18 – 31 มกราคม 2567 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการบรรยายเชิงพรรณนาสรุปผล

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบการประเมิน RENU เพื่อประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้มีคุณวุฒิทางการวิจัยประเมินทางการศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวน 3 คน ผู้มีประสบการณ์ในการกำหนดนโยบายโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ จำนวน 4 คน และผู้บริหารการศึกษาที่มีความสามารถทางการประเมินทางการศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและแบบประเมินคู่มือ ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบประเมินด้วยมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และแบบบันทึกผลการอภิปรายตามองค์ประกอบของแบบการประเมิน RENU หากคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญทางวิธีประเมินทางการศึกษา จำนวน 5 คน มีค่าเท่ากับ 0.60 และ 1.00 ในการตรวจสอบความสอดคล้อง ความถูกต้อง และความเป็นไปได้ของแบบการประเมิน RENU ได้นำเสนอร่างรูปแบบต่อผู้เชี่ยวชาญโดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) (Keativipak, 2017) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการบรรยายเชิงพรรณนาสรุป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และองค์ประกอบของการประเมินโครงการศิลปหัตถกรรม พบว่า

1.1 โครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2455 ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน ปัจจุบันดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในฐานะเวทีสำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริม Soft Power ของประเทศ อย่างไรก็ตาม โครงการยังขาดรูปแบบการประเมินที่เป็นมาตรฐานกลาง ทำให้ข้อมูลจากแต่ละพื้นที่ขาดการบูรณาการ ไม่สะท้อนผลลัพธ์ที่แท้จริงโครงการ และมักจำกัดอยู่เพียงการวัดความพึงพอใจ เกิดจากข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญทางการประเมิน ตลอดจนความซับซ้อนของการดำเนินโครงการที่ต้องติดต่อคนปลายกลุ่ม ทั้งนี้ กลุ่มผู้กำหนดนโยบายและผู้นำนโยบายปฏิบัติเห็นพ้องว่า สพฐ. ควรพัฒนารูปแบบการประเมินที่ครอบคลุมและเป็นระบบ โดยบูรณาการข้อมูลจากทุกระดับ เพื่อสร้างสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและนำไปใช้ปรับปรุงโครงการให้ตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

“โครงการนี้สามารถนำผลรางวัลไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพของครู เนื่องจากให้เกียรติบัตรทั้งครูและนักเรียนพร้อมกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของการฝึกสอนของครูที่มีต่อนักเรียน แม้เราจะดำเนินโครงการต่อเนื่องทุกปี แต่ก็ยังไม่มีมีการประเมินว่าโครงการตอบโจทย์หรือไม่ และไม่มีหลักฐานยืนยันถึงผลลัพธ์ที่ชัดเจนว่าโครงการควรดำเนินต่อไปหรือยุติ นักเรียนที่เข้าร่วมได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง ครูและเขตพื้นที่ได้ประโยชน์อย่างไร ซึ่งยังคงเป็นข้อสงสัยของสังคมและผู้กำหนดนโยบาย ที่ผ่านมา เราประเมินแค่ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงาน ปัญหา อุปสรรค และรายงานงบประมาณที่ใช้ไปในแต่ละครั้ง”

ผู้กำหนดนโยบายคนที่ 1, วันที่ 25 มกราคม 2567

“สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังไม่ได้กำหนดรูปแบบการประเมินโครงการที่ชัดเจน เราได้ออกแบบประเมินโครงการเอง ประเด็นคำถามที่ใช้ส่วนมากจะเป็นการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงาน เราไม่มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะเพียงพอสำหรับการนำไปใช้ได้หรือไม่”

ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติคนที่ 1, วันที่ 25 มกราคม 2567, Online

“อยากสะท้อนข้อมูลไปให้ถึงส่วนกลางในเรื่องการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนถึงแนวทาง รูปแบบการจัดโครงการที่ยังไม่ชัดเจนซึ่งข้อมูลตรงนี้เราไม่รู้อะไรบอกใคร ได้แต่ไปแสดงความเห็นที่หน้าเฟสบุ๊คของงานศิลปหัตถกรรม แต่เหมือนเป็นการแจ้งลอย ๆ”

ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติคนที่ 2, วันที่ 24 มกราคม 2567, Online

1.2 ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการประเมิน RENU เพื่อประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ พบว่า สาระแนวคิดทางการประเมินทั้ง 4 แนวคิด สามารถบูรณาการใช้ได้ทั้ง 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของการประเมิน 2) ผู้ประเมิน 3) มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ 4) วิธีการประเมิน

5) แหล่งข้อมูล 6) การแปลผลการประเมิน 7) การรายงานผล 8) Meta-Evaluation และ 9) การนำผลไปใช้ประโยชน์ โดยมีรายละเอียด ดังภาพที่ 4

(ร่าง) รูปแบบการประเมิน RENU	
ที่ตั้งผู้ประเมิน : โครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ	
1.องค์ประกอบที่ 1 วัตถุประสงค์	1.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป : CIPP (Product), APC (ขั้นตอนที่ 1) 1.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ : CIPP (Context, Input, Process, Product), APC (Inputs, Outputs, Outcomes, Impacts และขั้นตอนที่ 1) ,Meta Evaluation (ความเป็นประโยชน์, ความเป็นไปได้, ความเหมาะสม, ความถูกต้อง, ความรับผิดชอบ)
2.องค์ประกอบที่ 2 ผู้ประเมินโครงการ	2.1 คุณสมบัติ : (Meta – Evaluation (ความเป็นประโยชน์), APC ขั้นตอนที่ 1 และ 2 2.2 บทบาท : (Meta – Evaluation (ความเป็นประโยชน์, ความรับผิดชอบ), APC ขั้นตอนที่ 2 และ 4
3.องค์ประกอบที่ 3 มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้	3.1 CIPP (Context, Input, Process, Product) 3.2 APC (Inputs, Outputs, Outcomes, Impacts และ ขั้นตอนที่ 2) 3.3 Meta Evaluation (ความเป็นประโยชน์, ความเป็นไปได้, ความเหมาะสม, ความถูกต้อง, ความรับผิดชอบ)
4.องค์ประกอบที่ 4 วิธีการประเมิน	4.1 เครื่องมือ : CIPP (Process), Mixed Methods Evaluation, APC ขั้นตอนที่ 2, 3, 5, และ 7 4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล : CIPP (Process), Mixed Methods Evaluation, APC ขั้นตอนที่ 1 - 7 4.3 การวิเคราะห์ผลการประเมิน : CIPP (Process), Mixed Methods Evaluation, APC ขั้นตอนที่ 3 - 7
5.องค์ประกอบที่ 5 แหล่งข้อมูลในการประเมิน	APC (Inputs, ขั้นตอนที่ 2, 3, 5, 6 และ 7)
6.องค์ประกอบที่ 6 เกณฑ์การแปลผลการประเมินโครงการ	- Mixed Methods Evaluation - Meta Evaluation (ความเป็นประโยชน์, ความเป็นไปได้, ความเหมาะสม, ความถูกต้อง, ความรับผิดชอบ) - APC (ขั้นตอนที่ 3, 4 และ 5)
7.องค์ประกอบที่ 7 การรายงานผลการประเมินโครงการ	CIPP (Context, Input, Process, Product), Mixed Methods Evaluation, APC (Inputs, Outputs, Outcome, Impact, ขั้นตอนที่ 3, 4, 6 และ 7)
8.องค์ประกอบที่ 8 Meta –Evaluation	Meta Evaluation (ความเป็นประโยชน์, ความเป็นไปได้, ความเหมาะสม, ความถูกต้อง, ความรับผิดชอบ) , APC ขั้นตอนที่ 2 และ 3
9.องค์ประกอบที่ 9 การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์	APC ขั้นตอน ที่ 5 และ 7)

ภาพที่ 4 ร่างรูปแบบการประเมิน RENU เพื่อประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ
จากภาพที่ 4 จะเห็นได้ว่า แนวคิดทางการประเมินที่นำมาয়ร่างองค์ประกอบทั้ง 9 สามารถบูรณาการได้ทั้ง 9 องค์ประกอบ โดยเฉพาะในส่วนของวัตถุประสงค์ มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ วิธีการประเมิน และการรายงานผลการประเมินโครงการ

3. ผลการตรวจสอบ ความสอดคล้องเหมาะสม ความถูกต้องและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการประเมิน RENU โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความสอดคล้องเหมาะสม ความถูกต้อง และความเป็นไปได้ (N=10)

ประเด็นการพิจารณา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความสอดคล้องเหมาะสมของรูปแบบ	4.52	0.17	มากที่สุด
ความถูกต้องของรูปแบบ	4.59	0.16	มากที่สุด
ความเป็นไปได้ของรูปแบบ	4.51	0.10	มากที่สุด
ความเหมาะสมของคู่มือฯ	4.74	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการประเมิน RENU มีความสอดคล้องเหมาะสม ความถูกต้อง และ ความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมของผลการประเมินมากที่สุด

อันดับแรกได้แก่ การประเมินความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.16) รองลงมาด้านความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.17) และอันดับสาม ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.10) และผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการประเมิน RENU พบว่า มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.74, S.D. = 0.40)

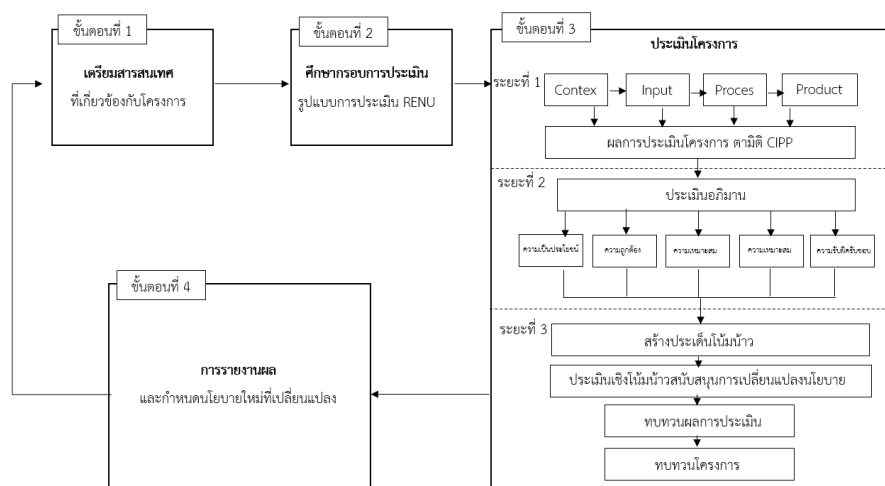
จากการตรวจสอบรูปแบบการประเมิน RENU โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบตามคำแนะนำให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยมีรายละเอียดของ 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ได้แก่ เพื่อประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ด้วยมิติ CIPP, เพื่อประเมินอภิมานผลการประเมินโครงการ และเพื่อประเมินเชิงโน้มน้าวสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบาย

2. องค์ประกอบที่ 2 ผู้ประเมินโครงการ ได้แก่ คุณสมบัติ และบทบาท

3. องค์ประกอบที่ 3 มาตรฐาน/ ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) มาตรฐานฐานการประเมินตามมิติ CIPP ประยุกต์ใช้มิติการประเมิน CIPP จำนวน 4 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้, 2) มาตรฐานการประเมินอภิมานผลการประเมิน ใช้มาตรฐานการประเมินจำนวน 5 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ และ 3) มาตรฐานการประเมินเชิงโน้มน้าวสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบาย จำนวน 4 มาตรฐาน 20 ตัวบ่งชี้

4. องค์ประกอบที่ 4 ขั้นตอนและวิธีการประเมินโครงการ โดยมีเครื่องมือเป็นแบบประเมินด้วยมาตรประมาณค่า 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์ผลการประเมินด้วยค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหา และการบรรยายสรุป มีขั้นตอนการประเมิน 4 ขั้นตอน รายละเอียดดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แสดงขั้นตอนการประเมินโครงการด้วยรูปแบบการประเมิน RENU

5. องค์ประกอบที่ 5 แหล่งข้อมูลในการประเมิน แบ่งเป็น 3 ระยะ ของการประเมินได้แก่
ระยะที่ 1 แหล่งข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจำนวน 800 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 14 คน
ระยะที่ 2 แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน
ระยะที่ 3 แหล่งข้อมูล ได้แก่ กลุ่มกำหนดนโยบาย จำนวน 3 คน
6. องค์ประกอบที่ 6 การแปลผลการประเมินโครงการ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การตีความสรุปแบบอุปนัย (Buosonte, 2015) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่และค่าร้อยละ
7. องค์ประกอบที่ 7 การรายงานผลการประเมินโครงการ ประกอบด้วย บทสรุปผู้บริหาร บทนำ โครงการที่มุ่งประเมิน (โครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ) วิธีการประเมิน และสรุปผลการประเมิน
8. องค์ประกอบที่ 8 Meta –Evaluation เพื่อตรวจสอบ ยืนยันของผลการประเมินโครงการ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถทางการวิจัยและประเมินทางการศึกษาและมีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน ตรวจสอบตามมาตรฐานการประเมินโครงการ
9. องค์ประกอบที่ 9 การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ 1) ใช้ปรับปรุงและพัฒนาการโครงการ 2) ใช้ในการโน้มน้าวสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และ 3) การสื่อสารและรายงานผล

อภิปรายผลการวิจัย

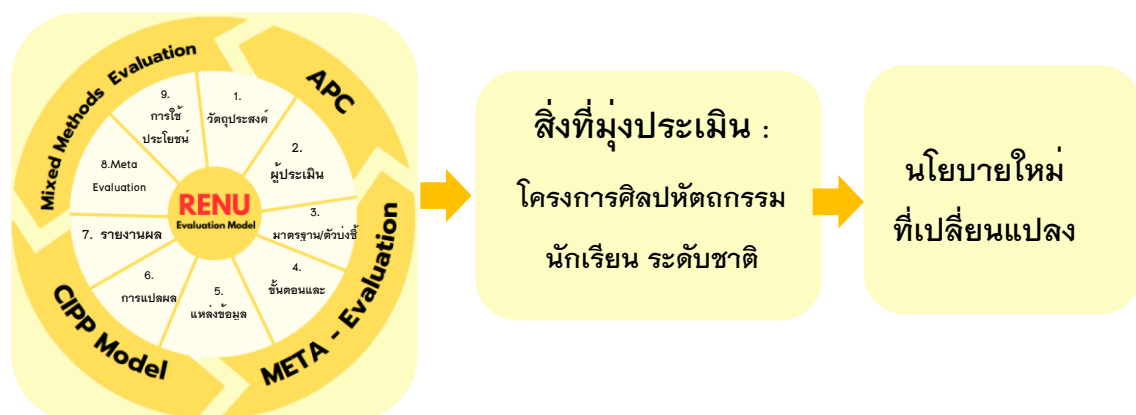
1. โครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติยังไม่สามารถสะท้อนผลลัพธ์และผลกระทบได้อย่างชัดเจน เนื่องจากขาดเครื่องมือประเมินที่มีมาตรฐาน สาเหตุหลักมาจากข้อจำกัดด้านนโยบาย บุคลากรผู้เชี่ยวชาญ และทรัพยากรสนับสนุน การประเมินในอดีตมักจำกัดอยู่เพียงการวัดความพึงพอใจ ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ Buosonte (2007) ที่ชี้ว่าการประเมินเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารโครงการ และ Patton (2011) ที่เสนอว่าโครงการที่มีความซับซ้อนต้องการเครื่องมือประเมินที่ยืดหยุ่นและตอบสนองบริบทได้จริง นอกจากนี้ Gardner & Brindis (2017) ยังเน้นว่าการประเมินควรเป็นเครื่องมือสื่อสารหลักฐานเชิงประจักษ์ต่อผู้กำหนดนโยบาย เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง

2. องค์ประกอบของรูปแบบการประเมิน RENU ทั้ง 9 องค์ประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ ผู้ประเมิน มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ วิธีการ แหล่งข้อมูล การแปลผล การรายงาน Meta-evaluation และการใช้ประโยชน์ ผลรูปแบบการประเมิน RENU พัฒนาโดยการบูรณาการแนวคิดหลัก 4 แนวทาง ได้แก่ Advocacy and Policy Change Evaluation (APC), CIPP, Mixed Methods Evaluation และ Meta-Evaluation ซึ่งมีการศึกษายืนยัน

ว่าแนวคิดทั้ง 4 แนวทางสามารถบูรณาการได้อย่างครอบคลุม โดยเฉพาะในด้านวัตถุประสงค์ มาตรฐาน วิธีการ และการรายงาน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการประเมินอย่างเป็นระบบ ข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับ Stufflebeam & Zhang (2017) ที่เสนอว่าการประเมิน CIPP เริ่มต้นจากการกำหนด วัตถุประสงค์ ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดตัวชี้วัด กระบวนการ และผลลัพธ์ ตลอดจนการรายงานผลที่นำไปใช้ ได้จริง และยังสอดคล้องกับ JCSEE (2011) ที่เน้นว่าการประเมินที่มีคุณภาพต้องอาศัยวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ตัวบ่งชี้ที่เหมาะสม และการสื่อสารผลอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น รูปแบบ RENU จึงไม่เพียงแต่เสริมความ มั่นคงทางทฤษฎี แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความใหม่และแตกต่างจากแนวทางเดิม โดยเฉพาะการใช้ผลการ ประเมินเพื่อโน้มน้าวสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ซึ่งเป็นมิติใหม่ที่ยังไม่เคยถูกนำมาใช้ในบริบทของ โครงการนี้มาก่อน

3. ผลการตรวจสอบรูปแบบ RENU พบว่ามีความสอดคล้อง ความถูกต้อง และความเป็นไปได้ใน ระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพของรูปแบบในการนำไปใช้สำหรับการเปลี่ยนแปลงนโยบาย โดยเฉพาะในบริบทของโครงการขนาดใหญ่และซับซ้อน ซึ่งการบูรณาการแนวคิด Advocacy and Policy Change Evaluation มีบทบาทสำคัญในการยกระดับการประเมินจากการรายงานผล ไปสู่การเป็นเครื่องมือ ยุทธศาสตร์ที่สร้างหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย รูปแบบ RENU ยังเน้นการ สื่อสารผลการประเมินกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มอย่างเหมาะสม ส่งผลให้มีมิติการใช้ประโยชน์และ ความน่าเชื่อถือสูงกว่ารูปแบบทั่วไป ผลดังกล่าวสอดคล้องกับ Sonia et al. (2021) และ Buosonte et al. (2022) ที่ชี้ถึงบทบาทของหลักฐานเชิงประจักษ์ในการโน้มน้าวผู้ตัดสินใจ ขณะที่ Albert et al. (2021) และ Tangcharoensathien et al. (2021) เน้นการออกแบบการประเมินที่ครอบคลุมจากหลายภาคส่วนเพื่อเพิ่ม การยอมรับผลการประเมิน และ Brousselle et al. (2024) เสนอว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรสามารถใช้ผลการ ประเมินเพื่อกำหนดทิศทางและพัฒนาการดำเนินงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพที่ 6 รูปแบบการประเมิน RENU เพื่อประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ

จากภาพที่ 6 แสดงรูปแบบการประเมิน RENU ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการประเมินที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ รูปแบบนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถใช้ประเมินโครงการและนำผลการประเมินไปใช้ในการกำหนดหรือปรับเปลี่ยนนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยพบองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบ RENU คือ

1. รูปแบบการประเมิน RENU เป็นการบูรณาการแนวทางการประเมิน 4 แนวทาง ได้แก่ การประเมินเชิงโน้มน้าวสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบาย (Advocacy and Policy Change Evaluation: APC), การประเมิน CIPP, การประเมินแบบผสมผสาน (Mixed Methods Evaluation) และการอภิमानผลการประเมิน (Meta-Evaluation) จุดเด่นของรูปแบบนี้คือการนำจุดแข็งของแต่ละแนวทางมาเสริมข้อจำกัดของกันและกัน ส่งผลให้รูปแบบการประเมินมีความครอบคลุม น่าเชื่อถือ และตอบสนองต่อความซับซ้อนของโครงการขนาดใหญ่ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะโครงการที่ต้องการใช้ผลการประเมินเป็นหลักฐานเชิงนโยบาย

2. รูปแบบการประเมิน RENU ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของการประเมิน 2) ผู้ประเมิน 3) มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ 4) วิธีการประเมิน 5) แหล่งข้อมูล 6) การแปลผลการประเมิน 7) การรายงานผล 8) Meta-Evaluation และ 9) การนำผลไปใช้ประโยชน์ โดยองค์ประกอบนี้แสดงให้เห็นว่าการประเมินโครงการในระดับชาติ หรือโครงการขนาดใหญ่อย่างโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนสามารถออกแบบให้มีพลวัต ครอบคลุมหลายมิติ และมีความเชื่อมโยงกับการกำหนดนโยบายใหม่ที่เปลี่ยนแปลงได้ผ่านการเลือกใช้แนวทางการประเมินที่หลากหลายอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ

สรุป

รูปแบบการประเมิน RENU เป็นนวัตกรรมทางการประเมินสำหรับผู้กำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการหาหลักฐานที่น่าเชื่อถือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การโน้มน้าวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายจากผู้กำหนดนโยบาย โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง รูปแบบนี้ผสานแนวทางการประเมิน 4 แนวทาง ได้แก่ 1)การประเมินเชิงโน้มน้าวสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบาย (APC) 2)การประเมิน CIPP 3) การอภิमानผลการประเมิน และ 4) การประเมินแบบผสมผสาน อัตลักษณ์ของรูปแบบการประเมินนี้คือการบูรณาการแนวทางการประเมินที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เพื่อให้ครอบคลุมทุกมิติของโครงการและสอดคล้องกับบริบทของการประเมินในระดับนโยบายและการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการประเมินโครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ พบว่า สพฐ. ยังขาดรูปแบบการประเมินโครงการที่ชัดเจน และขาดสารสนเทศที่สะท้อนความสำเร็จและคุณค่าของโครงการ ดังนั้น สพฐ. ควรนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาไปใช้ประกอบในการพัฒนาปรับปรุงโครงการ และพัฒนารูปแบบการประเมินโครงการ

1.2 ผลการพัฒนารูปแบบการประเมิน RENU พบว่ามีความสอดคล้องเหมาะสม ความถูกต้องและความเป็นไปได้ ดังนั้น สพฐ. จึงควรนำรูปแบบการประเมินดังกล่าวไปทดลองใช้ประเมินโครงการจริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ เป็นนวัตกรรมทางการประเมินที่สำคัญเกี่ยวกับการประเมินเพื่อโน้มน้าวการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการสำคัญหรือนโยบายสาธารณะที่ซับซ้อน สพฐ. ควรทดลองใช้รูปแบบนี้ในบริบทจริง หรือทดลองขยายผลการโครงการอื่น

References

- Albert, S. M., Gutman, M. A., Smith, J. D. & Grob, G. (2021). An array of influential factors for analyzing policy advocacy. *American Journal of Evaluation*, 43(2), 214–233. <https://doi.org/10.1177/10982140211005547>
- Brousselle, A., Bremner, L., Parata, K., Hasan, A. A., Felcis, W., Belzer, A., Kêdoté, N. M., Nanda, R. B., Rey, L. O. & Vieira-da-Silva, L. M. (2024). Foundations for a utopia: Can evaluation contribute to achieving a better world, and how? *Canadian Journal of Program Evaluation*, 39(2), 208–229. <https://doi.org/10.3138/cjpe-2023-0026>
- Buosonte, R. (2007). *Directions and scope of evaluation* (2nd ed.). Chulalongkorn University Press.
- Buosonte, R. (2009). Research synthesis and mixed-methods evaluation. *Journal of Research Methodology*, 22(3), 1–20. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/38437>
- Buosonte, R. (2012). *Mixed methods for research and evaluation*. Chulalongkorn University Press.
- Buosonte, R. (2015). *Qualitative research in education* (5th ed.). Chulalongkorn University Press.
- Buosonte, R., Deethung, S. & Songkhram, S. (2022). Advocacy-oriented evaluation and policy change. *Silpakorn Journal of Social Sciences, Humanities, and Arts Research*, 14(2), 57–72.

- Gardner, A. L., & Brindis, C. D. (2017). *Advocacy and policy change evaluation: Theory and practice*. Stanford University Press.
- Keativipak, K. (2017). Connoisseurship technique in design. *Rajabhat Journal of Science, Humanities and Social Sciences*, 18(2), 254–266.
- Kwan-naen, J. (2015). *The development of a mathematical knowledge model for students in basic education* [Doctoral dissertation, Naresuan University].
- Labbunkham, A. (2017). Development of an internal quality assessment model for the Faculty of Forestry, National University of Laos. *Journal of Educational Measurement*, 23(2), 243.
- Patton, M. Q. (2011). *Developmental evaluation: Applying complexity concepts to enhance innovation and use*. Guilford Press.
- Phromchui, S. (2020). *Project evaluation techniques* (7th ed.). Jatuporn Design Press.
- Sonia, S. T., Saltzman, A. & Spilker, S. (2021). The art and science of developmental and advocacy evaluation. *New Directions for Evaluation*, 2021(171), 19–29. <https://doi.org/10.1002/ev.20476>
- Stufflebeam, D. L. (1970). The relevance of the CIPP evaluation model for educational accountability. *Journal of Research and Development in Education*, 5(1), 19–25.
- Stufflebeam, D. L. & Zhang, G. (2017). *The CIPP evaluation model: How to evaluate for improvement and accountability*. Guilford Press.
- Tangcharoensathien, V. (2021). Co-production of evidence for policies in Thailand: From concept to action. *BMJ*, 372, m4669. <https://doi.org/10.1136/bmj.m4669>
- The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. (2011). *The standards for educational evaluation* (3rd ed.). SAGE Publications.
- The Office of the Basic Education Commission. (2018). *The 69th national student arts and crafts project competition, academic year 2019*. Student Activities Development Bureau.
- The Office of the Basic Education Commission. (2019). *Announcement of the national student arts and crafts project competition*. Student Activities Development Bureau.
- The Office of the Basic Education Commission. (2020). *107 years of the student arts and crafts project competition, national level*. Student Activities Development Bureau.
- The Office of the Basic Education Commission. (2022). *The 70th national student arts and crafts project competition, academic year 2022*. Student Activities Development Bureau.

- Tsui, J., Hearn, S. & Young, J. (2014). *Monitoring and evaluation of policy influence and advocacy* (Working Paper No. 395). Overseas Development Institute.
- Wimbush, E., Montague, S., & Mulherin, T. (2012). Applications of contribution analysis to outcome planning and impact evaluation. *Evaluation*, 18(3), 310–329. <https://doi.org/10.1177/1356389012452052>
- Wongraksaa, A. (2019). *Development of an evaluation model for the undergraduate vocational education curriculum: Application of a multi-conceptual evaluation approach* [Doctoral dissertation, Chulalongkorn University].